

ANDRZEJ NOWAK

Wpływ społeczny jako delegowanie przetwarzania informacji: Kiedy procesy społeczne mogą wzmacniać przepływ prawdziwych informacji?

Posiadanie prawdziwych informacji jest niezbędnym warunkiem podejmowania racjonalnych decyzji i podstawą wspólnego działania skierowanego na radzenie sobie z zagrożeniami stojącymi przed społeczeństwem. Jakość informacji w przestrzeni publicznej jest szczególnie ważna w czasie wieloaspektowych kryzysów związanych z pandemią, zagrożeniami środowiska, zmianą klimatu i zagrożeniami spójności społecznej. Obecnie często mówi się o kryzysie informacji w przestrzeni publicznej wywołanym między innymi zmianą sposobu rozchodzenia się informacji związanym z rozwojem nowych mediów. Informacje fałszywe, tzw. "fake news" często rozprzestrzeniają się szybciej niż informacje prawdziwe, mimo działań skierowanych na sprawdzanie faktów i dostępności informacji prawdziwych. Podstawowym pytaniem na które chcemy odpowiedzieć jest to, jak zwiększyć jakość wiedzy w przestrzeni publicznej i sprawić by informacje prawdziwe wygrywały z informacjami fałszywymi.

Podstawą naszego podejścia jest perspektywa wpływu społecznego. Bazując na obserwacji, że w przestrzeni publicznej współistnieją informacje o różnym stopniu prawdziwości pytanie o to, jak zwiększyć jakość informacji w społeczeństwie można sprowadzić do tego, jak sprawić, żeby informacje prawdziwe miały większy wpływ i szybciej się rozchodziły niż informacje fałszywe. Większość teorii wpływu społecznego analizuje wpływ z perspektywy źródła wpływu, czyli osoby wpływającej, która stara się realizować swe cele wpływając na obiekt wpływu. Regulacyjne Teoria Wpływu Społecznego (RTWS) (Nowak inni 2020) analizuje wpływ społeczny z punktu widzenia obiektu wpływu, czyli osoby podlegającej wpływowi. Z tej perspektywy często osoby szukają wpływu w postaci informacji, opinii czy rady. Decydują one o tym kto będzie źródłem wpływu i czego wpływ będzie dotyczył. Szukanie wpływu z tej perspektywy można opisać jako delegowanie przetwarzania informacji. Takie czynniki jak zaufanie, spójność źródła oraz spójność przekazu, ważność zagadnienia i poziom własnej kompetencji decydują o przebiegu tego procesu.

Modelowanie obiegu informacji w społeczeństwie w postaci symulacji komputerowej zbudowanej na podstawie RTWS pokazuje, że znane reguły wpływu społecznego w pewnych warunkach sprawiają, że grupy i społeczeństwa zadziwiająco sprawnie odkrywają prawdę w nawet bardzo kierunkowo zniekształconych i zaszumionych i informacjach oraz selektywnie ją propagują. Symulacje komputerowe pozwoliły wyodrębnić warunki konieczne do tego by wpływ społeczny pozwalał na wzmacnianie przekazu prawdziwych informacji. Pokazuje też w jakich warunkach wpływ społeczny sprawia, że wiedza w grupach i społeczeństwach oddala się od prawdy. Na podstawie wyników można sformułować zalecenia dotyczące zasad funkcjonowania grup i instytucji oraz architektury mediów społecznościowych, które pozwolą na wzmacnianie przepływu prawdziwych informacji i korektę błędnej wiedzy.